

Aan
Minister van Buitenlandse Zaken
T.B.W. Berendsen
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
+31 70 348 6060
aiv@minbuza.nl

Datum 7 juli 2026
Betreft Evaluatie Adviesraad Internationale Vraagstukken 2021-2025

Geachte minister,

Conform artikel 28 lid 2 van de Kaderwet Adviescolleges bieden wij u hierbij het evaluatieverslag van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) aan. Dit evaluatieverslag bestaat uit de evaluatie van het functioneren van de adviesraad in de periode 2021-2025 en de reactie op de uitkomsten van de evaluatie vanuit de AIV. De evaluatie is in opdracht van de AIV uitgevoerd door een externe commissie bestaande uit Sven Koopmans (voormalig diplomaat en politicus), Caroline de Gruyter (publicist en Europadeskundige) en Kutsal Yesilkagit (hoogleraar bestuurskunde aan de Universiteit Leiden). Het evaluatieverslag wordt tevens aan de minister van Defensie, de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de minister van Binnenlandse Zaken gestuurd.

Beknpte samenvatting van de evaluatie

De evaluatiecommissie concludeert dat de AIV evident voldoet aan haar wettelijke taak om regering en parlement te adviseren over internationale vraagstukken. De AIV neemt, volgens de evaluatiecommissie, een unieke positie in binnen het nationale en internationale advieslandschap en wordt breed erkend als een gezaghebbende, onafhankelijke en deskundige bron van advies over het Nederlandse buitenlandbeleid. De inhoudelijke kwaliteit, zorgvuldigheid en multidisciplinaire opzet van de adviezen worden door vrijwel alle geïnterviewden unaniem geprezen. Wel wordt het secretariaat als relatief klein bestempeld, en wordt aangeraden dit te versterken in plaats van te laten krimpen.

De evaluatiecommissie constateert dat de adviezen van de AIV regelmatig doorwerken in beleid en politiek debat. AIV-adviezen worden aangehaald in Kamerdebatten, moties en schriftelijke vragen, en hebben aantoonbaar bijgedragen aan beleidswijzigingen en strategische keuzes, onder meer op het terrein van mondiale gezondheidszorg, ontwikkelingssamenwerking, de Afrikastrategie, Oekraïne en het Israëlisch-Palestijns conflict. De wettelijke verankering, inclusief de verplichte kabinetsreactie, geeft de AIV daarbij een institutionele invloed die zich onderscheidt van denktanks en andere kennisinstellingen.

Tegelijkertijd signaleert de evaluatiecommissie diverse aandachtspunten in de organisatie en werkwijze van de AIV. Zo wordt gewezen op het belang van een meer diverse samenstelling van de raad, in het bijzonder versterking van economische en technologische deskundigheid. De huidige commissiestructuur is vanuit de ontstaansgeschiedenis van de AIV te verklaren, maar wordt als deels kunstmatig en beperkend ervaren. Hierdoor komen domein overschrijdende thema's volgens de evaluatiecommissie niet altijd optimaal tot hun recht. Daarnaast acht de

commissie het secretariaat, ondanks een recente groei, kwetsbaar in verhouding tot de omvang en complexiteit van de adviesopdracht.

Met betrekking tot onafhankelijkheid wijst de commissie op de nauwe financiële en organisatorische verwevenheid met het ministerie van Buitenlandse Zaken. Hoewel dit in de onderzochte periode niet tot concrete problemen heeft geleid, acht zij het wenselijk de onafhankelijkheid structureel beter te borgen. Dit kan onder meer door een herziening van de financiële basis. Ook beveelt zij aan de transparantie in de interne besluitvorming te vergroten, de samenwerking tussen raad, commissies en secretariaat te versterken en commissiepraktijken waar mogelijk te harmoniseren.

Ten slotte constateert de evaluatiecommissie dat de AIV haar meerwaarde verder kan vergroten door scherpere keuzes te maken in de adviesagenda en de vorm van de adviezen. Zij pleit voor meer ruimte voor lange-termijn en strategische adviezen, een zorgvuldige begrenzing van het aantal gevraagde adviezen, behoud van capaciteit voor ongevroegde adviezen en, waar passend, kortere en meer toegespitste producten (zoals briefadviezen). Daarnaast ziet de commissie kansen in het versterken van de samenwerking met andere adviesraden.

Reactie van de adviesraad op de aanbevelingen uit de evaluatie

De raad is verheugd over de positieve evaluatie van de commissie en ziet daarin een aanmoediging om de huidige advisering voort te zetten. De raad grijpt de suggesties van de evaluatie graag aan om ervoor te zorgen dat de AIV ook in de veranderende geopolitieke context *fit-for-purpose* blijft en het kabinet en parlement kan blijven voorzien met tijdige, relevante en innovatieve adviezen. De Raad constateert dat voor meerdere aanbevelingen additionele middelen nodig zijn, en kan deze alleen doorvoeren als deze ter beschikking worden gesteld door de betrokken ministeries.

Voor deze brief zijn de elf aanbevelingen uit de evaluatie samengebracht in drie categorieën die achtereenvolgens worden besproken.

1. Institutionele positionering van de AIV¹

De aanbevelingen in deze categorie zien op de institutionele inbedding en onafhankelijkheid van de AIV. De evaluatie adviseert onder andere te streven naar een versterking en verbreding van de financiële basis, bijvoorbeeld via aanvullende structurele bijdragen van andere ministeries dan de huidige 'moederdepartementen', namelijk het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie. Daarnaast adviseert de evaluatiecommissie de samenwerking en zichtbaarheid bij andere departementen te vergroten. Ten slotte adviseert de evaluatiecommissie om de benoemingsstructuur van de raad – binnen de mogelijkheden van de Kaderwet Adviescolleges – te heroverwegen.

Zoals de evaluatie zelf constateert, dienen de aanbevelingen omtrent inbedding, benoeming en financiering te worden gezien binnen het bredere stelsel van adviesraden gezien de mogelijke consequentie en doorwerking op andere adviesraden. Het stelsel van adviesraden valt in belangrijke mate onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), dat bij een eventuele stelselherziening dient te worden betrokken.

De aanbeveling om intensiever samen te werken met departementen bouwt voort op reeds ingezette initiatieven bij de AIV. Recente adviezen die primair of mede op het werkterrein van

¹ In deze categorie vallen aanbevelingen 4, 5 en 10 uit de evaluatie.

andere ministeries betrekking hadden waren het AIV-advies over voedselzekerheid² (mede aangeboden aan het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur), en het advies over migratiepartnerschappen³ (aangevraagd door drie ministeries: Asiel & Migratie, Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking). Andere departementen worden op ambtelijk niveau ook reeds intensiever dan in het verleden betrokken bij de formulering van het werkprogramma van de AIV. De AIV zal zich – in lijn met de aanbevelingen – blijven inspannen om deze interdepartementale samenwerking verder te verdiepen, bijvoorbeeld door op te zoek gaan naar de mogelijkheid om detacheringen van de vakdepartementen naar het AIV secretariaat te organiseren.

2. Kwaliteit en aard van advisering⁴

De aanbevelingen in de tweede categorie hebben betrekking op de kwaliteit en aard van advisering. Onder deze noemer adviseert de evaluatiecommissie om mogelijkheden te zoeken om economische en technologische expertise sterker te verankeren in de raad. Tevens adviseert de evaluatiecommissie om de samenwerking met andere adviesraden te intensiveren om de kwaliteit en beleidsimpact van adviezen te versterken. Daarnaast adviseert zij te investeren in lange-termijn adviezen, ruimte te bewaken voor ongevraagde adviezen en selectief te zijn bij gevraagde adviezen. Ook doet de evaluatiecommissie een aantal aanbevelingen omtrent de wijze van advisering, zoals advisering via briefadviezen of advisering op informele wijze middels werkdiners.

De AIV neemt het grootste deel van de aanbevelingen in deze categorie ter harte. De raad onderschrijft het belang van een evenwichtige variatie in adviesvormen om op een adequate manier een bijdrage te kunnen leveren aan de beleidsvorming, waaronder strategische lange-termijnadviezen, adviezen die meer direct en tijdig op de actualiteit ingaan en een juiste mix van gevraagde en ongevraagde adviezen. De raad neemt daarnaast de aanbevelingen over de wijze van advisering met beknopte formuleringen, uitgewerkte beleidsopties en ruimte voor tegenargumenten ter harte. Ten slotte neemt de raad de aanbeveling over om ook informele vormen van advisering te overwegen.

De aanbevolen verbreding van de economische en technische expertise is de AIV voornemens primair te realiseren door uitbreiding van deze expertise in de raad en commissies zelf. De aanpassing van de bestaande commissiestructuur zal pas in tweede instantie worden overwogen met het oog op het vereiste additionele capaciteitsbeslag van deze optie. Ook op dit terrein zijn al eerste stappen gezet. Per 1 januari 2026 zijn voor de Commissie Europese Integratie twee nieuwe commissieleden aangetrokken met specifieke economische en financiële deskundigheid. Deskundigheid op technologisch vlak zal in de commissies alsmede in de raad worden aangeworven bij de aanstelling van nieuwe commissie- en raadsleden. Waar nodig en indien extra middelen beschikbaar worden gesteld zal een extra zetel worden gecreëerd in de raad of de vaste commissies. Daarnaast zal, waar nodig en afhankelijk van de beschikbare financiële ruimte, tijdelijke externe inhuur worden overwogen. Ten slotte ziet de AIV mogelijkheden om via de aanbevolen intensivering van de samenwerking met andere adviesraden, zoals bijvoorbeeld de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI), de noodzakelijke kennis aan de AIV te verbinden. Daarbij kan worden gedacht aan intensievere kennisuitwisseling, gezamenlijke verkenningen en – waar passend – gezamenlijke adviezen.

² [Voedselzekerheid in een wankel wereld | Adviesraad Internationale Vraagstukken](#)

³ [Migratie in Partnerschap: Sturen op Recht en Resultaat | Adviesraad Internationale Vraagstukken](#)

⁴ In deze categorie vallen aanbevelingen 1, 7, 8 en 9 uit de evaluatie.

In 2026 adviseerde de jongerendebatgroep *The West Wing* de AIV om een lid uit het Caribisch deel van het Koninkrijk aan te werven.⁵ De AIV zal de financiële mogelijkheden inventariseren om de inbreng uit de Caribische delen van het koninkrijk te versterken. De AIV acht dat niet alleen in het belang van de uitvoering van de wettelijke taak om te adviseren over de internationale vraagstukken voor het gehele koninkrijk, maar ook in het belang van de diversiteit van expertise, achtergrond en inzichten in de beraadslagingen van de raad.

3. Proces⁶

De aanbevelingen in de laatste categorie betreffen de interne werkwijze van de AIV. Onder deze noemer adviseert de evaluatiecommissie de commissiestructuur te verbeteren, de naam van de Commissie Mensenrechten aan te passen op de breedte van de adviezen van deze commissie, de samenwerking tussen de raad, permanente commissies en secretariaat te versterken, per advies een korte communicatiestrategie te ontwikkelen en de werkdruk op het AIV-secretariaat aan te passen op de beschikbare capaciteit.

De AIV waardeert de door de evaluatiecommissie gedane suggesties, maar constateert tegelijk dat de uitvoeringsmogelijkheden worden begrensd door de huidige taakstelling en de daarmee samenhangende vermindering van het aantal fte in het AIV-secretariaat in de nabije toekomst. De AIV onderschrijft de aandacht van de evaluatiecommissie voor de kwetsbare positie van het secretariaat, mede als gevolg van de relatief kleine omvang en de hoge werkdruk. De borging van de continuïteit en de ondersteuning van de raad en commissies vragen blijvende aandacht. Op basis van deze evaluatie zal de Raad het gesprek met de Ministeries aangaan om te zien of het mogelijk is het secretariaat verder te versterken en om bijvoorbeeld de internationale financiële, economische en technologische kennis te vergroten.

Voorstellen die geen substantiële investering vereisen, zoals het organiseren van een moment van zelfreflectie met raadsleden, commissieleden en het secretariaat zullen ter hand genomen worden. De AIV acht structurele zelfreflectie over vorm en inhoud van groot belang. De AIV zal bezien op welke wijze deze reflectie op een meer systematische wijze kan worden vormgegeven.

Ter afsluiting

De raad is de leden van de evaluatiecommissie en de vele experts die zij in het kader van hun onderzoek hebben gesproken zeer erkentelijk. Hun inzichten, resulterend in de conclusies en aanbevelingen van het evaluatieonderzoek, bieden een goede basis om de strategische meerwaarde van de adviesraad in de komende periode verder uit te bouwen.

De raad ziet deze reactie uitdrukkelijk als beginpunt van een gesprek over de wijze waarop aan de aanbevelingen van de evaluatiecommissie concreet invulling gegeven kan worden. Graag gaan we hierover met u en alle aangeschreven collega bewindspersonen verder in gesprek.

Hoogachtend,

Bert Koenders
Voorzitter AIV

⁵ <https://www.adviesraadinternationalevraagstukken.nl/documenten/2026/06/05/toa-west-wing-een-koninkrijk-nieuwe-generaties>

⁶ In deze categorie vallen aanbevelingen 2, 3, 6 en 11 uit de evaluatie.